

Enligt sändlista

BILDANDE AV

Klocksklipparnas naturreservat

Objektnummer	2050850
Län	Västernorrland
Kommun	Sollefteå
Socken	Resele
Fastighet	Vignäs 2:8 Vignäs 2:13
Markägare	Privata
Förvaltare	Länsstyrelsen
Lägesbeskrivning	3 km söder om Resele kyrka
Areal [hektar]	103,2
Produktiv skogsmark [hektar]	89,3
Naturtyper [hektar]	Granskog 60,4 Barrblandskog 19,7 Våtmark 13,9 Tallskog 8,3 Lövblandad barrskog 0,9

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen i enlighet med 7 kap, 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm (1998:1252), att de föreskrifter som framgår av detta beslut ska gälla beträffande naturreservatet.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken gäller från den dag de vinner laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller från kungörelsedatum även om

beslutet överklagas.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

SYFTE

Området skyddas i syfte att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer, närmare bestämt såväl grandominerad skog som brandpräglad talldominerad skog. Båda skogstyperna har och håller på att bilda mycket av de strukturer som kännetecknar ett naturligt fungerande skogsekosystem, såsom gamla träd, döda stående träd, försvagade träd och liggande döda träd, av både gran och tall.

Området skyddas även för att bevara och förstärka tillgången på lämpliga livsmiljöer för den starkt hotade arten större barkplattbagge i ett landskap där nationellt sett rikliga förekomster finns.

Syftet ska uppnås genom att granskogsdominerade partier i huvudsak får utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer. Tallskogsdominerade partier kan komma att skötas med naturvårdsbränning för att bibehålla en brandpräglad beståndsstruktur och naturvärden knutna till sådan skog. Andra tallgynnande åtgärder kan som alternativ genomföras liksom lövträdsgynnande åtgärder i begränsade delar av reservatet. Våtmarksmiljöer i reservatet ska få utvecklas fritt. Engångsåtgärd för att återställa hydrologin och sumpskogsmiljöer kan dock komma att genomföras.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Utöver vad som för övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 uppföra byggnad (även till- eller ombyggnad), mast eller annan anläggning.
- 2 bedriva täkt, anordna upplag, borra, spränga, schakta, gräva, utfylla, tippa eller på annat sätt skada mark, block och vattenmiljöer.
- 3 dika, dikesrensa eller dämna.
- 4 anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad.
- 5 anlägga väg, stig eller spång.
- 6 bedriva skogsbruk; avverka eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna, träd och buskar samt utföra annan skogsvårdsåtgärd. Undantag gäller underhållsröjning av befintliga siktgator för jakt. Nya siktgator får inte röjas.

- 7 sprida kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk eller gödningsmedel.
- 8 inplantera djur, växter eller andra organismer.
- 9 framföra motordrivna fordon. Förbudet gäller inte snöskoter på snötäckt, tjälad mark. Inte heller gäller det uttransport av fällt högvilt med fyrhjuling eller motsvarande. Vid tidpunkten för reservatsbeslutet gäller dock terrängkörningsförordningen (1978:594) i reservatet, vilket innebär att endast högvilt i form av älg, björn, kronhjort, dovhjort och vildsvin kan föras ut. Fordon och färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador.
- 10 uppföra jaktorn utan länsstyrelsens tillstånd.

B. Föreskrifter om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt att tåla intrång enligt 7 kap. 6 § miljöbalken.

Markägare och innehavare av särskild rätt förpliktigas tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet:

- 1 upphuggning och markering av reservatsgränsen.
- 2 uppsättning och underhåll av informationstavlor.
- 3 begränsa eller förhindra storskaliga angrepp av granbarkborre genom utplacering av fällor, utläggning av fångstvirke, fällning av angripna träd, rotkapning av vindfällda träd och barkning. Inga träd får föras ut ur naturreservatet utom fångstvirke
- 4 igenläggning av diken med därtill hörande eventuella avverkningar av buskar och träd längs dikeskanter för att återställa hydrologin. Igenläggningarna ska enbart ske om omgivande fastigheter ej påverkas av förhöjda vattennivåer.
- 5 kontrollerade naturvårdsbränningar med eventuella därtill hörande åtgärder för att upprätthålla säkerheten, som exempelvis selektiva huggningsingrepp, liksom åtgärder för att snabbare återfå markbete för renar.
- 6 selektiv fällning av barrträd för att friställa äldre lövträd i den lövrikare granskogen i delområde 1B, se bilaga 1.
- 7 åtgärder för att efterlikna vissa effekter av skogsbrand och återskapa äldre tallskog såsom katning av yngre tallar och selektiv fällning av gran för att friställa äldre tall eller skapa solöppna luckor i tallskogen. Föreskriften gäller enbart inom delområde 2B i reservatet, se bilaga 1.
- 8 avlägsnande av invasiva främmande arter; exempelvis contorta-tall eller lupiner.
- 9 undersökningar av mark, vatten, vegetation och djurliv samt utmarkering av därtill hörande provtytor.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Utöver vad som för övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 fälla eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna träd och buskar.

- 2 plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort mossor, lavar eller svampar, med undantag för plockning av icke fridlysta matsvampar och icke fridlysta marklevande färgsvampar.
- 3 klättra i boträd eller på annat sätt medvetet störa eller skada djurlivet.
- 4 insamla eller föra bort insekter eller andra ryggradslösa djur.
- 5 framföra motordrivet fordon. Förbudet gäller inte snöskoter på snötäckt, tjälad mark.
- 6 genom grävning eller på annat sätt skada mark, block eller vattenmiljöer.
- 7 uppföra anläggning, såsom vindskydd, koja, bänk, spång, stängsel, ledning, mast eller torn.
- 8 sätta upp skylt, tavla, affisch eller göra inskrift.
- 9 utan länsstyrelsens tillstånd använda området för organiserade tävlingar, militära eller andra övningar, lägerverksamhet eller motsvarande.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av befintlig skogsbilväg intill reservatet. Träd som riskerar att falla eller har fallit över väg får kapas men ska lämnas i reservatet.

Reservatsföreskrifterna ska heller inte utgöra hinder för ledningsrättshavare eller mastägare att utöva de till befintliga anläggningar hörande rättigheter såsom drift och underhåll av anläggningar och ledningar. Till exempel motormanuella åtgärder såsom röjning av buskar och fällning av farliga kanträd intill ledningsgatan eller terrängkörning med mindre terrängfordon längs ledningsgata samt längs den lilla körväg som går från väglut till masten på Klocksklipparna i nordöstra delen av reservatet, se bilaga 1. Vid underhåll av ledningsgator får dock inga gamla tallar fällas.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för att utöva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller framföra motordrivet fordon vid renskötsel i enlighet med gällande terrängkörningslagstiftning.

Avlägsnande av främmande arter (§ B8) kan efter tillstånd från länsstyrelsen utföras av markägaren.

Föreskrift C3 ska inte hindra ringmärkning av fåglar i enlighet med övrigt regelverk.

Tillstånd enligt föreskrift C9 kan innebära att undantag ges från flera föreskrifter. För verksamheten gäller att eventuell åverkan inte annat än alldeles obetydligt får påverka de värden som reservatet syftar till att bevara.

Föreskrifterna ska inte hindra de åtgärder som krävs för att bekämpa okontrollerad brand i reservatet. All sådan bekämpning bör ske med så skonsamma metoder som möjligt och därmed största hänsyn till mark, vegetation och vatten.

Länsstyrelsen kan ge tillstånd för vetenskapliga undersökningar som innebär någon form av markering, fällfångst eller annan åverkan, under förutsättning att denna åverkan inte annat än alldeles obetydligt påverkar de värden som reservatet syftar till att bevara. Vetenskapliga undersökningar som inte innebär markering av provytor eller annan åverkan

är tillåtna i reservatet. Vidare ska föreskrifterna inte hindra att i vetenskapligt syfte ta minsta möjliga mängd belägg för artbestämning av exempelvis svampar eller insekter.

Observera dock att insamling av vissa arter även kan vara reglerad i artskyddsförordningen (2007:845), såsom större barkplattbagge, *Pytho kolwensis*, som återfinns i närliggande naturreservat.

I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., ansvarar länsstyrelsen för förvaltningen av reservatet. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att utföra de åtgärder som anges ovan under B och vars utförande beskrivs närmare i skötselplanen.

Föreskrifterna under C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte nyttjar sin rätt att bruka fastigheten.

SKÄLEN FÖR BESLUT

Områdesbeskrivning

Reservatsområdet är beläget på västra delen av Vignäsberget och sträcker sig från cirka 255 meter över havet i västsluttningen av berget, över Sönkmyran i östra delen upp till Vignäsbergets högsta punkt Klocksklipparna, cirka 345 meter över havet. Västra delen av sluttningarna domineras av flerskiktad hänglavsrik granskog. Längre upp i sluttningen och mot myrarna Illrået och Sönkmyran i öster ökar inslaget av äldre tall och spår av äldre tiders bränder förekommer. Här dominerar barrblandnaturskogen med både äldre gran och tallöverståndare och vissa inslag av lövträd. På Klocksklipparna är spåren efter äldre tiders skogsbränder tydligast och här dominerar fortfarande tallen med gott om äldre tallar, silvertorrakor och brandstubbar samt visst inslag av äldre tallågor.

Terrängen i reservatet är kuperad med sluttningar och stråk med rörligt markvatten och surdråg. Skogen genomkorsas också i östra delen av myrar. Detta bidrar sammantaget till en hög och jämn luftfuktighet i området och bitvis frodig markflora. Marken utgörs av mestadels frisk moränmark.

Västsluttningen domineras av granar som är drygt hundra år gamla. Här finns bitvis ganska stort inslag av gamla stubbar, företrädesvis av tall, vilket tyder på ganska omfattande avverkningar i äldre tid. Skogen har dock fått stå orörd sedan senaste dimensionsavverkningen och har under lång tid fått utvecklas fritt och blivit alltmer grandominerad. Tallöverståndare förekommer dock spritt i sluttningen, företrädesvis på de övriga, blockigare partierna. Det finns bitvis ganska gott om granlångor och mer död ved tillkommer kontinuerligt. Bland annat har följande arter, vissa rätt rikligt förekommande, påträffats på granlångor i de grandominerade delarna: doftskinn, granticka, stjärntagging, violmussling, ullticka, kötticka, rosenticka och gränsticka (samtliga NT*) samt rynkskinn, blackticka och lappticka (alla tre VU*). Antalet rödlistade arter, i bitvis rätt rikliga förekomster, tyder på att det funnits död granved under längre tid. Det förekommer även gammelgranslav och gammelgransskål som växer på gamla granar med grov skorp bark.

Det finns också mindre partier i området som har större inslag av äldre lövträd. Där har påträffats stor aspticka, korallblylav och lunglav (NT*) som växer på gamla aspar. Lunglav

och doftticken (VU*) förekommer på gamla sälgar i reservatet. Spritt i reservatet växer också orkidén knärot (VU*) som är beroende av hög och jämn luftfuktighet i gamla, ostörda skogsmiljöer.

I de talldominerade delarna av reservatet, som på Klocksklipparna, men även i delar av västslutningen och i myrkanterna där gamla tallöverståndare finns kvar, förekommer typiska arter knutna till äldre tallskogar som tallticken (VU*) och dvärgbägarlav (NT*).

Söder om reservatet ligger Vignäsbodarna till vilken en fäbodstig från byn Vignäs nere vid Ångermanälven går över östra kanten av Klocksklipparnas reservat, vid Sönkmyran.

Våtmarkerna och sumpskogarna i reservatet är i delar påverkade av diken troligen grävda på 1950-70-talen. Det finns vid reservatets nordöstra kant ett par diken från 1970-talet och i gransumpskogen väster om Illrået ett par något äldre diken, troligen grävda för att förbättra skogstillväxten..

En större kraftledningsgata utgör reservatsgräns i nordost. På toppen av Klocksklipparna är en mast belägen och just söder därom, utanför reservatet, står en större mast från vilken det går en mindre ledningsgata åt nordväst över Klocksklipparna.

*) NT= nära hotad, VU= sårbar, enligt 2020 års rödlista

Ärendets beredning

Reservatsområdet är utpekade som naturvårdsobjekt "Skog N Vignäsboodarna" objektnr 83448 hos länsstyrelsen.

Skogsstyrelsen har också registrerat tre nyckelbiotoper i området, en som omfattar större delen av västslutningen, en på toppen av Klocksklipparna och en vid östra kanten av Sönkmyran.

Reservatet är beläget inom Ohredahke samebys vinterbetesland.

I Sollefteå kommuns översiktsplan från 2017 är området utpekade som naturvårdsobjekt. Några motstående intressen finns inte redovisade.

Naturreservatet ingår i en föreslagen skoglig värdetrakt, Norrtannflo-Vignäs, i länsstyrelsens handlingsplan för Grön infrastruktur från 2020 (dnr 510-3812-16).

Vintern 2019 inkom en intresseanmälan rörande områdesskydd för berörd del av Vignäs 2:13. Länsstyrelsen besökte området och konstaterade att då områdets naturvärden var så höga och området beläget i en värdetrakt att det var motiverat att påbörja en reservatsbildning. Markägarna till Vignäs 2:8 kontaktades också och förhandlingar om bildande av ett reservat kring Klocksklipparna inleddes. Området värderades 2020 respektive 2021 och ekonomiska uppgörelser slöts under 2021 med respektive berörd markägare.

Under remissbehandlingen har digitalt underlagsmaterial från mineralrättsregistret kontrollerats. Därvid har inga motstående intressen eller andra försvårande omständigheter påträffats.

Ett förslag på beslut och skötselplan sändes ut på remiss under våren/sommaren 2022. Remissyttranden har inkommit från E.ON, Skogsstyrelsen, Svenska Kraftnät och Naturskyddsföreningen. Sametinget och SGU avstår från yttrande.

Skogsstyrelsen och Naturskyddsföreningen har inget att erinra utan ser positivt på förslaget.

Svenska kraftnät framför synpunkter rörande ledningsgatan i norra kanten av reservatet. Önskemål framförs att reservatsgränsen flyttas in 30 meter från ledningsgatan för att undvika risk för intrång i reservatet vid underhåll av ledningsgatan. Om reservatsgränsen kvarstår i kanten på ledningsgatan framför Svenska kraftnät att de måste ha rätt att ta ned riskträd i ledningsgatans kant och ha rätt att framföra maskiner och dra väg till ledningsgatan.

E.ON framför liknande synpunkter som Svenska kraftnät, det vill säga att de har behov av att även fortsättningsvis kunna ta ned kantträd samt att kunna framföra motorfordon för att kunna genomföra underhåll. E.ON framför dessutom att de anser att det ska framgå i beslutet att eventuell förändring av elnätet får tillståndsprövas.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har beaktat de vid remissförfarandet inkomna synpunkterna genom bearbetning av beslutet och skötselplanen.

Gällande E.ON och Svenska kraftnäts synpunkter rörande drift och underhåll av ledningsgatorna så finns i beslutet undantag från föreskrifterna som tillåter ledningsrättshavare att genomföra åtgärder för att säkra ledningsgatorna såsom fällning av farliga kantträd intill ledningsgatan. Gamla tallar som stått där sedan långt innan ledningsgatan anlades är dock inte tillåna att fälla. Ledningsrättshavare har även rätt att framföra lättare motorfordon längs befintliga ledningsgator samt längs körvägen från vändplanen till masten på Klocksklipparna.

Gällande Svenska kraftnäts yrkan att få vid behov dra väg över reservatet för att underhåll av kraftledningen så är länsstyrelsens bedömning att det behovet torde vara mycket ringa då körväg till ledningsgatan redan finns och går nedanför Klocksklipparna, både från nordväst samt nordost vid Stormyran.

Gällande E.ONs synpunkt kring reservatsbeslutets påverkan på en eventuell framtida förändring av elnätet och omdragning av kraftledningar så hänvisar länsstyrelsen till möjligheten med dispensansökan. Om en dylik situation skulle uppkomma får det hanteras på sedvanligt sätt, det vill säga ledningsrättshavaren får ansöka om dispens från reservatets föreskrifter.

Områdets skogar har påverkats av historiska huggningar men därefter stått opåverkade av rationellt skogsbruk. Detta har resulterat i en skog som har och håller på att bilda skogsbiologiskt viktiga strukturer, såsom gamla träd och död ved. Dessa värden är ovanliga i dagens av skogsbruk präglade landskap och av grundläggande vikt för att bevara livsformer knutna till områden med mer naturlig skogsdynamik.

Naturvärdena i dessa miljöer är följaktligen oförenliga med konventionella skogsbruksmetoder och annan exploatering. Genom naturreservatsbildning undanröjs exploateringshot och förutsättningarna för bevarande av våtmarks-, vatten, och skogsmiljöer, med därtill hörande strukturer, processer och arter förbättras.

I den händelse en hotad art påträffas eller kunskapsläget ändras för en i dag känd art i reservatet, och det långsiktiga bevarandet av arten inte bedöms tryggt med nuvarande förvaltningsinriktning, skulle det kunna finnas skäl att utfärda en dispens som möjliggör åtgärder nödvändiga för arten. Sådan eventuell dispens ska motiveras av aktuell, välgrundad biologisk kunskap. Vidare bör eventuella åtgärder långsiktigt följas upp och berörda delar dokumenteras före och efter åtgärd. En eventuell dispens förutsätter att särskilda skäl föreligger i enlighet med miljöbalken 7 kap. 7 §, vilket innebär att åtgärderna måste vägas mot de värden som utgjort grund för tillkomsten av detta områdesskydd.

En art som skulle kunna bli föremål för en dispensansökan är den starkt hotade arten större barkplattbagge, en starkt hotad insekt som lever som larv på fallna granar av hög ålder med tjock bark. Där livnär den sig som så kallad sekundär kambiekonsument innan den förpuppas och lever som skalbagge i ett knappt år tills den har parat sig. För närvarande är arten känd från ett drygt 20-tal lokaler i landet, varav ungefär hälften ligger i Västernorrlands län. Större barkplattbagge förekommer på flera platser i värdetrakten, bland annat i Vignäsbodarnas naturreservat inte långt från Klocksklipparna. I Västernorrlands län förekommer arten i trakter med generellt sett höga naturvärden och beståndsåldrar i kvarvarande naturskogsområden. Större barkplattbagge förekommer inte sällan i fuktstråk som har tydligt brandpräglad skog i direkt anslutning. Klocksklipparna hyser just dylika miljöer som är eller skulle kunna utvecklas till lämpliga platser för större barkplattbagge. Arten har dock ännu inte påträffats i området. Om framtida forskning visar att åtgärder behövs för att bevara större barkplattbagge, exempelvis genom att fälla träd eller föra in död ved i området, kan det bli aktuellt med en dispensansökan för att kunna utföra sådana åtgärder. Artens spridningsförmåga och förmåga att nyttja fällda träd studeras för närvarande (Större barkplattbagge *Pytho kolwensis* i och kring Oringsjö naturreservats omgivning - en pilotstudie kring spridning, Dnr 519-8712-12). Åtgärder ska dock inte genomföras förrän nämnda pågående försök med fällning av granar har utvärderats fullt ut och starka indikationer finns på att åtgärden verkligen fungerar. Det är viktigt att komma ihåg att fällningar tär på det framtida kapitalet av död ved, samt att träden så småningom skulle ha fallit på naturligt sätt. Införsel av död ved utifrån bör därför ses som en mer lämplig åtgärd än fällningar av träd inne i reservatet. I dagsläget bedömer länsstyrelsen att det varken finns något behov av, eller att kunskapsläget motiverar sådana åtgärder. Reservatets geografiska läge gör det däremot angeläget att eftersöka arten för att påvisa eventuell kolonisation av området från nämnda närliggande reservat.

Reservatet ligger i ett bränninglandskap prioriterat i länsstyrelsens vägledning för

naturvårdsbränning från 2015. I området finns mindre partier med brandpräglad tallskog där det skulle vara önskvärt att utföra naturvårdsbränning för att bibehålla samt till viss del återskapa en brandpräglad karaktär. I dagsläget gör dock de praktiska förutsättningarna det svårt att bränna några större delar av området då de aktuella partierna är små och till viss del svåravgränsade. Alternativa metoder som exempelvis katning för att skapa brandljud skulle kunna vara aktuella i området. Naturvårdsbränning medges dock ej i de delar av Klocksklipparna där det finns lämpliga substrat för större barkplattbagge, och dessa delar ska värnas i samband med en eventuell bränning för att en stor mängd granar inte ska dö i branden.

För att beakta den pågående renskötseln ska särskild hänsyn tas till renbetet. På längre sikt är sannolikt brand, eller naturvårdsbränning, en förutsättning för gott markbete. På kort sikt däremot, försämras betet efter brand. Innan naturvårdsbränning ska samråd med samebynske, om så önskas genom fältbesök. För att säkerställa den långsiktiga tillgången på renbete i landskapet ska löpande diskussioner föras med berörd sameby kring bränningsplanering.

Länsstyrelsen bedömer att området signifikant bidrar till uppfyllandet av miljömålen "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv", samt att ett formellt skydd är i enlighet med länsstyrelsens och Skogsstyrelsens strategi för områdesskydd på skogsmark i länet från december 2005, den nationella strategin för formellt skydd av skog reviderad 2017 samt i enlighet med den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur från 2020.

Vidare bedömer länsstyrelsen att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan och med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kapitlen miljöbalken.

Länsstyrelsen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kapitlet 25 § miljöbalken att det för att bevara ovan nämnda naturvärden finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat, samt att förordna om föreskrifter för området och att fastställa en skötselplan. För att uppnå det starka skydd som behövs för områdets naturvärden bör föreskrifterna bland annat omfatta förbud mot såväl exploateringsföretag som skogsbruk i området.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill klaga över detta beslut ska skriva till regeringen, men skicka eller lämna skrivelsen till länsstyrelsen, epost vasternorrland@lansstyrelsen.se, eller postadress Länsstyrelsen, Enheten för skyddad natur, 871 86 Härnösand

Skrivelsen ska ha kommit in inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet. I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och den ändring som begärs. Skriv namn, adress, telefonnummer och ärendets nummer. Om ytterligare upplysningar önskas, kontakta Kristin Lindström, telefon 0611-34 92 58, kristin.lindstrom@lansstyrelsen.se.

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling, i Post- och Inrikes Tidningar, Tidningen

Ångermanland samt i NordSverige. Den dag kungörelsen varit införd i ortstidning anses berörda ha fått del av beslutet.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har även deltagit Jonathan Wallmon, länsjurist, Mi Berglin, planhandläggare, samt Per Sander, chef vid Enheten för skyddad natur.

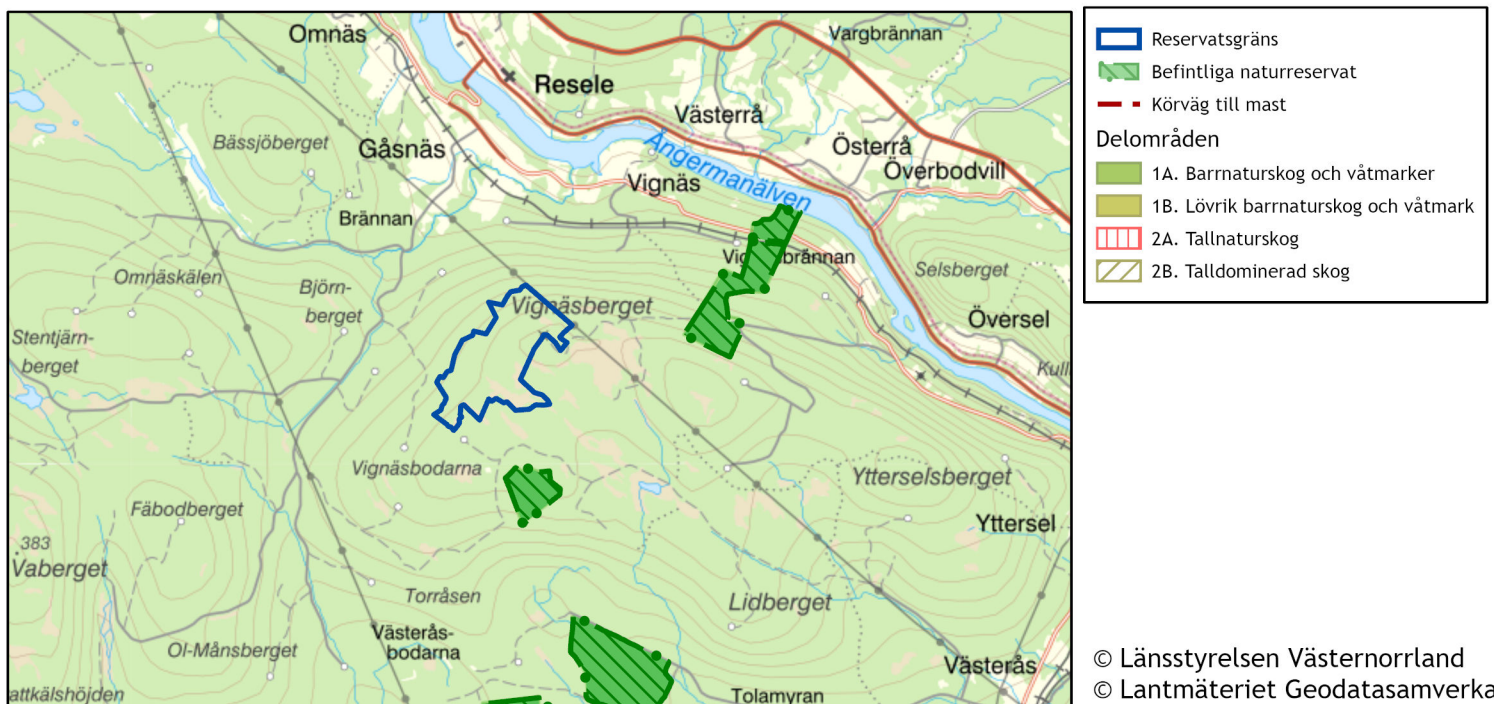
Berit Högman
landshövding

Kristin Lindström
naturvårdshandläggare

Bilagor

- 1 Beslutskarta
- 2 Sändlista
- 3 Skötselplan

Skötselplan för *Klocksklipparnas naturreservat*

Denna skötselplan används lämpligast tillsammans med det beslut som utgör grunden för denna skötselplan. I beslutet återfinns viktig information såsom beslutsmening, syfte, föreskrifter och en sammanfattande beskrivning av området.

Gränser

Reservatet ska märkas ut enligt svensk standard (SIS 03 15 22) genom målning på träd inom reservatet i grängsgatan och uppsättning av stolpar med reservatsbricka i gränsvinklar och där det är naturligt för besökare att korsa reservatsgränsen.

Brand

Om okontrollerad brand uppkommer inom reservatet bör släckning inriktas mot naturliga avgränsningar och mot reservatets ytterkanter om räddningschefen anser att branden härmed slutligen kan bekämpas. All eventuell brandbekämpning bör ske med så skonsamma metoder som möjligt och med största hänsyn till mark, vegetation och vatten.

Servitut och samfälligheter mm

Den skogsbilväg som leder upp till Klocksklipparna är en gemensamhetsanläggning, Sollefteå Vignäs ga:2, förvaltd av Rankarbergsvägens vägsamfällighet. Vägen slutar strax utanför reservatet vid den stora masten på toppen som ägs av Teracom. Vägen är således belägen utanför reservatet.

Reservatet gränsar i norr till en stamnätsledning som ägs av Svenska Kraftnät och reservatsområdet berörs av två ledningsrätter; 2283-88/39.1 till förmån för Sollefteå-Hallsta radiostation som ägs av Teracom samt 2283-98/14.1 till förmån för E.ON Elnät Sverige AB.

Inom reservatsområdet är även en mindre mast belägen tillhörande Lappland Network Services AB till vilken det från vändplanen går en mindre underhållsväg för fyrhjuling eller liknande mindre terrängfordon.

I övrigt berörs området så vitt känt inte av några andra servitut eller gemensamhetsanläggningar.

Jakt

Jakträtten i reservatet ägs av respektive markägare.

Anslag om pågående jakt bör sättas upp i anslutning till reservatstavlan (se skötselkarta). Vid uttransport av högvilt får mindre banddriven älgragare eller fyrhjuling motorcykel användas, varvid risken för markskador och spårbildning ska minimeras (se beslutet § A9). Siktgator får

inte röjas (§ A6). Eventuella befintliga jaktorn ägs av jakträttsinnehavaren och ska underhållas eller på samma plats ersättas eller rivas. Uppförande av nya jaktorn är tillåtet endast efter tillstånd från länsstyrelsen (§ A10). Av reservatsföreskrifterna följer vidare att varken levande eller döda träd i reservatet får nyttjas till ved (§ A6 och C1).

Förvaltning och tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för förvaltningen av reservatet och tillsynen när det gäller efterlevnaden av reservatsbestämmelserna.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Området har indelats i tre skötselområden, se skötselkarta.

Skötselområde 1

Grandominerad barrnaturskog och våtmarksmiljöer

Övergripande mål

Att låta skogs- och våtmarksmiljöerna i huvudsak få utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer. Detta resulterar i strukturer, såsom gamla, grova träd och döda stående och liggande träd, vilka är kännetecknande för ett naturligt fungerande och av människan i låg grad påverkat skogsekosystem.

Åtgärder

■ Inventering av *Pytho kolwensis*

Den starkt hotade skalbaggsarten större barkplattbagge, *Pytho kolwensis*, förekommer i andra reservat i värdetrakten. Liknande gransumpskogsmiljöer finns i Klocksklipparna varför eftersök av arten är en prioriterad åtgärd. Inventeringen görs lämpligen inom ramen för Biogeografisk uppföljning.

■ Inventering av lövinsekter

Inom värdetrakten finns hotade arter knutna till äldre lövträd. Eftersök av arter inom potentiella miljöer är en prioriterad åtgärd inom åtgärdsprogrammen för hotade arter på asp i Norrland liksom björklevande vedskalbaggar i Norrland och bör därför genomföras även inom Klocksklipparnas naturreservat.

■ Igenläggning av diken

Ett dike finns i tallsumpskogen längst i nordöst och ett par delvis igenvuxna diken är belägna inom gransumpskogen i sydvästra hörnet av reservatet. Dikena omges av äldre skog som hellre bör lämnas för fri utveckling än fällas för att kunna lägga igen diken med hjälp av grävmaskin. Åtgärden bedöms därför ej som prioriterad i dagsläget. Om det bedöms som nödvändigt att återställa hydrologin för att förbättra livsmiljön för större barkplattbagge bör andra igenläggningsmetoder än maskinella övervägas.

Inför dikesigenläggningar ska en kartanalys med hjälp av bland annat höjddata, nederbördsdata samt avrinningsområden genomföras för att bedöma hur igenläggningen bäst ska genomföras. Analysen ska kunna ge svar på huruvida omgivande fastigheter kan riskera att påverkas negativt och i så fall vilka åtgärder som kan vidtas för att så inte ska ske.

■ Selektiv plockhuggning av barrträd

För att gynna lövträd kan fällning av vissa barrträd genomföras i delområde B om behov av detta påvisas vid inventering av lövknutna insektsarter. Vid dylika åtgärder behöver dock potentiella effekter på tillgång på substrat, i dag i och i framtiden, i form av lämpliga granlågor för större barkplattbagge beaktas.

Delområde A	Grandominerad barrnaturskog som täcker större delen av reservatet. Äldre tall finns spritt i området och fläckvis även förekomst av lövträd.
Skötsel:	Delområdet ska utvecklas fritt. Engångsåtgärd i form av dikesigenläggningar kan bli aktuella om behov identifieras för att gynna större barkplattbagge.
Delområde B	Yngre och äldre lövträd finns spritt i reservatet. I delområdet är lövinslaget högre, troligen beroende på tidigare huggningar på 1950-talet.
Skötsel:	Om inventeringar av lövarter visar på behov av lövgynnande åtgärder genom fällning av enstaka barrträd kan det utföras inom delområdet.

Skötselområde 2

Tallnaturskog

Övergripande mål

Att upprätthålla och återskapa skog med brandpräglad beståndsstruktur. Detta innefattar naturskogselement såsom skadade, döda och döende träd, kolad ved samt lågor i olika åldrar och nedbrytningsstadier. Nya generationer av tall kommer upp i de brända områdena. Tallar som skadas i elden bildar kåda för att läka stamskadan vilket på sikt gör veden svårnedbruten. På så sätt kan tallarna bli mycket gamla för att så småningom stå länge som torrakor.

Åtgärder

■ Naturvårdsbränning

Klocksklipparna ligger i ett prioriterat bränninglandskap*. I skötselområdet finns partier med brandpräglad tallskog där det skulle vara önskvärt att utföra naturvårdsbränning för att bibehålla samt till viss del återskapa en brandpräglad karaktär. De praktiska förutsättningarna gör det dock svårt att i dagsläget bränna några större delar av området, då de aktuella partierna är små och svåravgränsade. Ytterligare försvårande faktorer för genomförande av naturvårdsbränningar är de två masterna belägna på toppen av

Klocksklipparna samt ledningsgatorna i reservatets norra kant. Den mest ändamålsenliga skötseln i talldominerade delar bedöms emellertid ändå vara naturvårdsbränning. Beslut och skötselplan utformas därför för att möjliggöra åtgärden om den i framtiden bedöms vara säkerhetsmässigt möjlig att genomföra.

För att gynna olika organismer knutna till brand bör variation i intensitet och bränningsdjup eftersträvas. I möjligaste mån bör äldre, eventuellt sedan tidigare brandljudade, tallar skyddas från att dö i branden. Vissa torrakor och lågor bör skyddas från att fällas eller förbrännas. Inför bränning ska granlångor med större barkplattbagge eftersökas och i förekommande fall säkras mot eld (vattnas).

*Rapport 2015:3, Vägledning för naturvårdsbränning i statligt skyddade områden i Västernorrland 2015-2021.

■ Bränningsplan

I en bränningsplan ska noga klargöras hur eventuella bränningar ska avgränsas och genomföras. De på skötselkartan redovisade delområdesgränserna är ungefärliga och kan i bränningsplanen komma att justeras. Bränningsplanen utformas i enlighet med länsstyrelsens vägledning för naturvårdsbränning (Länsstyrelsen Västernorrland, rapport nr 2015:3). Såväl mål med bränningarna som alla nödvändiga säkerhetsåtgärder ska specificeras i planen.

■ Tallgynnande åtgärder

Åtgärder som gynnar tall som fällning av enstaka gran intill äldre tall eller katning av tall för att skapa brandljud och glesare tallbestånd skulle kunna vara aktuellt i delområde B där naturvårdsbränning bedöms vara säkerhetsmässigt svårgenomförbart. Vid dylika åtgärder behöver dock potentiella effekter på tillgång på substrat, i dag i och i framtiden, i form av lämpliga granlångor för större barkplattbagge beaktas.

Delområde A	Tallnatureskogen på toppen av Klocksklipparna är naturligt gles och hyser stor mängd silverfurar och tallar med spår av brand.
Skötsel:	Naturvårdsbränning är att föredra i delområdet men det saknas praktiska förutsättningar i dagsläget (svåra gränser, förekomst av master och ledningsgator). Skogen är naturligt gles varför behov av granbekämpande eller utglesande åtgärder är mycket lågt.
Delområde B	Talldominerad skog runt myrar samt i västsluttningarna av Vignäsberget.
Skötsel:	Naturvårdsbränning är att föredra i delområdet. Om naturvårdsbränning bedöms vara säkerhetsmässigt svårgenomförbart kan tallgynnande åtgärder som fällning av enstaka gran eller katning av tall för att skapa brandljud övervägas.

Skötselområde 3

Information och tillgänglighet

Skötselområdet omfattar hela reservatet.

Övergripande mål

Att låta området fortsatt vara tillgängligt för allmänheten, samt att besökare ska få relevant information om området.

Målbildindikatorer:

- Aktuell information finns på länsstyrelsens hemsida.
- Informationstavlor är på plats och i gott skick.

Åtgärder

- Informationstavlor
Informationstavla placeras ut vid vändplanen för vägen som går mellan Klocksklipparnas och Vignäsodarnas naturreservat, se skötselkarta.
- Information på hemsida
En beskrivning av området läggs ut på länsstyrelsens hemsida.

Sammanfattning och prioritering av åtgärder

Prio	Åtgärd	Skötsel- omr	Start	Intervall	Finansiering
1	Inventering av Pytho kolwensis	1	2023	se uppföljning	reservatsanslag
1	Informationstavlor	3	2022	engångsåtgärd	reservatsanslag
1	Information på hemsida	3	2022	engångsåtgärd	reservatsanslag
2	Inventering av lövinsekter	1		se uppföljning	reservatsanslag
3	Naturvårdsbränning	2		vid ev behov	reservatsanslag
3	Bränningsplan	2		engångsåtgärd	reservatsanslag
3	Tallgynnande åtgärder	2		vid ev behov	reservatsanslag
3	Igenläggning av diken	1		engångsåtgärd	reservatsanslag
3	Selektiv plockhuggning av barrträd	1		vid ev behov	reservatsanslag

Uppföljning

Uppföljning av reservatets syfte och gynnsam bevarandestatus för miljöer och arter är en prioriterad uppgift för reservatsförvaltningen, förutom de åtgärder som anges ovan.

Fasta foto- och mätpunkter bör läggas ut inför naturvårdsbränning. Fotografering och mätning bör göras såväl före som under flera års tid efter bränning. Mätningarna bör dokumentera förändringar av skogsstrukturella variabler som exempelvis träd mortalitet (se vägledning för naturvårdsbränning, 1st rap 2015:3, bilaga 6). Inventeringar av i första hand brandgynnade organismer, bland annat vissa insekter, bör också genomföras för att utvärdera åtgärdernas effekter.

Inventeringar av organismer som typiskt förekommer i granskogsmiljöer bör genomföras med cirka tio års mellanrum (vedlevande svampar, insekter, lavar, mossor).

Sammanfattning av uppföljningsbara mål

Skötsel- omr	Kvalitetsmål	Intervall

3

3 Aktuell information finns på länsstyrelsens hemsida.

